

ผลการสำรวจและวิเคราะห์ระบบการตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจ

ในการสำรวจการตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจทั้งหมด จำนวน 62 แห่ง ปรากฏว่า มีรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน 45 แห่ง¹ ในจำนวนนี้เป็นรัฐวิสาหกิจที่มีผลกำไรสุทธิ 35 แห่ง และขาดทุนสุทธิ 10 แห่ง ไม่มีการตรวจสอบภายใน 17 แห่ง² ในจำนวนนี้เป็นรัฐวิสาหกิจที่มีผลกำไรสุทธิ 10 แห่ง ขาดทุนสุทธิ 5 แห่ง 1 แห่ง มีรายได้เท่ากับค่าใช้จ่ายและอีก 1 แห่ง ไม่มีข้อมูลในงวดปี 2530 โดยจำแนกตามตารางที่ 3.1 ดังนี้

¹ภาคผนวก ก.

²ภาคผนวก ข.

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนและอัตราร้อยละของรัฐวิสาหกิจที่มีและไม่มี การตรวจสอบภายใน โดยจำแนกตามผลการดำเนินงานในงวดปี 2530 และขนาดของรัฐวิสาหกิจ

หน่วย : แห่ง

ขนาด	รัฐวิสาหกิจ ที่มีการตรวจสอบภายใน			รัฐวิสาหกิจ ที่ไม่มีการตรวจสอบภายใน			รวม		
	รวม	มีกำไรสุทธิ	มีขาดทุนสุทธิ	รวม	มีกำไรสุทธิ	มีขาดทุนสุทธิ	รวม	มีกำไรสุทธิ	มีขาดทุนสุทธิ
ขนาดเล็ก	14 (100)	10 (79)	4 (21)	12 (100)	7 (58)	5 (42)	26 (100)	17 (65)	9 (35)
ขนาดกลาง	16 (100)	12 (75)	4 (25)	2 (100)	2 (100)	-	18 (100)	14 (78)	4 (22)
ขนาดใหญ่	15 (100)	13 (86)	2 (14)	1 (100)	1 (100)	-	16 (100)	14 (87)	2 (33)
รวม	45 (100)	35 (75)	10 (22)	15 (100)	10 (67)	5 (33)	60 (100)	45 (75)	15 (25)

- หมายเหตุ**
1. งวดปี 2530 หมายถึง รอบระยะเวลาบัญชีของรัฐวิสาหกิจทุกแห่ง ซึ่งบางแห่งมีรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม และบางแห่งตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึงวันที่ 30 กันยายน ของทุกปี
 2. ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนอัตราร้อยละ และ รัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก ที่ไม่มีการตรวจสอบภายใน ซึ่งมีผลการดำเนินงานในงวดปี 2530 มีรายได้เท่ากับค่าใช้จ่าย 1 แห่ง และอีก 1 แห่ง ไม่มีข้อมูล

ในการสำรวจระบบการตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน 45 แห่ง ยกเว้นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 2 แห่ง คือ องค์การเหมืองแร่ในทะเล และองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทยไม่ได้ทำการสำรวจ เนื่องจากมีที่ตั้งสำนักงานอยู่ในต่างจังหวัด ซึ่งผลการสำรวจระบบการตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจอีก 43 แห่ง สรุปได้ดังนี้

ผลการสำรวจขั้นการวางแผนการตรวจสอบ

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนและอัตราร้อยละของรัฐวิสาหกิจในขั้นการวางแผนการตรวจสอบ

หน่วย : แห่ง

ขั้นการวางแผน การตรวจสอบ	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
1. การจัดทำแผนการ ตรวจสอบ								
1.1 ทั้งระยะสั้นและ ระยะยาว	3	25	5	31	3	20	11	25
1.2 ระยะสั้นอย่างเดียว	4	33	8	50	12	80	24	56
1.3 ไม่มีการจัดทำแผน การตรวจสอบ	5	42	3	19	-	-	8	19
รวม	12	100	16	100	15	100	43	100
2. แผนการตรวจสอบ ประจำปีต้องได้รับการ เห็นชอบและอนุมัติจาก ผู้บริหารระดับสูงก่อน								
2.1 ใช่	7	100	11	85	12	80	30	86
2.2 ไม่จำเป็น	-	-	2	15	3	20	5	14
รวม	7	100	13	100	15	100	35	100

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

หน่วย : แห่ง

ขั้นการวางแผน การตรวจสอบ	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
3. ความสามารถในการ ปฏิบัติตามแผนการ ตรวจสอบประจำปี								
3.1 ได้ครบทุกเรื่อง	4	57	7	58	7	47	18	51
3.2 ไม่ได้ครบทุกเรื่อง	3	43	6	42	8	53	17	49
รวม	7	100	12	100	15	100	35	100

จากตารางที่ 3.2 สรุปการสำรวจได้ดังนี้

1. มีรัฐวิสาหกิจที่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบทั้งสิ้น 35 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 81 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 7 แห่ง ขนาดกลาง 13 แห่ง และขนาดใหญ่ 15 แห่ง และมีรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบเลย จำนวน 8 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 19 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 5 แห่ง และขนาดกลาง 3 แห่ง ในจำนวนรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบนี้ มีรัฐวิสาหกิจที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนสุทธิจำนวน 2 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 22 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบ

สาเหตุที่ไม่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบเลย เป็นเพราะหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจนั้นเห็นว่า เนื่องจากลักษณะการดำเนินงานขององค์การเป็นการปฏิบัติงานประจำและเหมือนกันทุกปี และมีระเบียบข้อบังคับของรัฐวิสาหกิจกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยตรวจสอบภายในไว้แล้ว ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องจัดทำแผนการตรวจสอบอีก

มีจำนวน 5 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 63 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีการตรวจสอบภายใน และอีกจำนวน 3 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 27 เห็นว่าเนื่องจากไม่มีอัตรากำลังผู้ตรวจสอบภายในอย่างเพียงพอเพื่อจัดทำ และรองรับกับแผนการตรวจสอบ

2. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจที่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบ แจ้งว่า แผนการตรวจสอบประจำปีที่จะจัดทำนั้นต้องได้รับการเห็นชอบและอนุมัติจากผู้บริหารระดับสูงก่อน มีจำนวน 30 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 86 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบ และอีกจำนวน 5 แห่ง แจ้งว่าไม่จำเป็นต้องผ่านการเห็นชอบและอนุมัติจากผู้บริหารระดับสูง คิดเป็นอัตราร้อยละ 14 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบ เนื่องจากเห็นว่าจะทำให้หน่วยตรวจสอบภายในขาดความเป็นอิสระในการจัดทำแผนการตรวจสอบและการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

3. มีหน่วยตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจที่สามารถปฏิบัติงานให้ครบถ้วนตามแผนการตรวจสอบประจำปี จำนวน 18 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 51 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบ โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 4 แห่ง ขนาดกลาง 7 แห่ง และขนาดใหญ่ 7 แห่ง และรัฐวิสาหกิจที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ครบถ้วนตามแผนการตรวจสอบประจำปี มีจำนวน 17 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 49 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบ โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 3 แห่ง ขนาดกลาง 6 แห่ง และขนาดใหญ่ 8 แห่ง ซึ่งสาเหตุที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ครบถ้วนตามแผนการตรวจสอบนั้น เนื่องจากขาดอัตรากำลังของผู้ตรวจสอบภายใน ซึ่งมีจำนวน 9 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 56 ต้องปฏิบัติงานตรวจสอบอื่น ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ในแผนการตรวจสอบ มีจำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25 และต้องปฏิบัติงานอื่นที่ไม่ใช่งานในหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน มีจำนวน 3 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 19 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ครบถ้วนตามแผนการตรวจสอบประจำปี

ผลการสำรวจชิ้นการปฏิบัติงานตรวจสอบ

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนและอัตราร้อยละของรัฐวิสาหกิจในชิ้นการปฏิบัติงานตรวจสอบ

หน่วย : แห่ง

ชิ้นการปฏิบัติงาน ตรวจสอบ	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
1. มีการสำรวจขึ้นต้นกับ เรื่องที่ตรวจสอบก่อน ทุกครั้ง								
1.1 ใช่	4	33	6	38	8	53	18	42
1.2 ไม่ได้ทำ	8	67	10	62	7	47	25	58
รวม	12	100	16	100	15	100	43	100

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

หน่วย : แห่ง

ขั้นการปฏิบัติงาน ตรวจสอบ	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
3.1 ใช้แนวการตรวจสอบ เดิม	5	42	8	50	10	67	23	53
3.2 จัดทำแนวการ ตรวจสอบใหม่	-	-	2	13	5	33	7	16
3.3 ไม่ได้จัดทำแนวการ ตรวจสอบ	7	58	6	37	-	-	13	31
รวม	12	100	16	100	15	100	42	100
4. ความครบถ้วนและน่า เชื่อถือของหลักฐานและ กระดาษทำการที่ได้รับ และจัดทำขึ้น								
4.1 มาก	5	42	9	56	11	73	25	58
4.2 ปานกลาง	7	58	5	31	4	27	16	37
4.3 น้อย	-	-	2	13	-	-	2	5
รวม	12	100	16	100	15	100	43	100

จากตารางที่ 3.3 สรุปผลการสำรวจได้ดังนี้

1. มีรัฐวิสาหกิจที่ทำการสำรวจขึ้นต้น ก่อนการตรวจสอบทุกครั้ง จำนวน 18 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 42 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 4 แห่ง ขนาดกลาง 6 แห่ง และขนาดใหญ่ 8 แห่ง และมีรัฐวิสาหกิจที่ไม่ทำการสำรวจขึ้นต้น จำนวน 25 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 58 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 8 แห่ง ขนาดกลาง 10 แห่ง และขนาดใหญ่ 7 แห่ง ในจำนวนรัฐวิสาหกิจที่ไม่ทำการสำรวจขึ้นต้นนั้น เป็นรัฐวิสาหกิจที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนสุทธิ 7 แห่ง หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจเห็นว่า ที่ไม่ทำการสำรวจขึ้นต้นนั้น เนื่องจาก

- 1) เรื่องที่ตรวจสอบเหมือนกับปีก่อน จึงทำให้ทราบรายละเอียดเป็นอย่างดีในเรื่องดังกล่าว มีจำนวน 9 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 36
- 2) ผู้รับการตรวจสอบไม่ให้ความร่วมมือและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่องานตรวจสอบ มีจำนวน 9 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 36
- 3) ผู้ตรวจสอบภายในไม่ทราบว่าต้องทำการสำรวจขึ้นต้น มีจำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 16 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่ไม่ทำการสำรวจขึ้นต้น

2. มีรัฐวิสาหกิจที่ทำการประเมินประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ก่อนเข้าทำการตรวจสอบ จำนวน 26 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 60 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 5 แห่ง ขนาดกลาง 10 แห่ง และขนาดใหญ่ 11 แห่ง และมี รัฐวิสาหกิจที่ไม่ทำการประเมินประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ก่อนการตรวจสอบ จำนวน 17 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 40 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 7 แห่ง ขนาดกลาง 6 แห่ง และขนาดใหญ่ 4 แห่ง ซึ่งในจำนวนรัฐวิสาหกิจที่ไม่ทำการประเมินประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายในนั้น มีรัฐวิสาหกิจที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนสุทธิ จำนวน 9 แห่ง ซึ่งหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจเห็นว่าที่ไม่ทำการประเมินประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายในนั้น เนื่องจาก

- 1) ขาดเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบภายในที่มีความรู้ความสามารถ มีจำนวน 7 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 41

2) ไม่ทราบวิธีการประเมินประสิทธิภาพและการควบคุมภายใน มีจำนวน 5 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 29 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่ไม่ทำการประเมินประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน

3. มีรัฐวิสาหกิจที่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบของโครงการที่เคยตรวจสอบมาแล้วจำนวน 30 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 69 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นรัฐวิสาหกิจที่ใช้แผนการตรวจสอบเดิม 23 แห่ง และจัดทำแผนการตรวจสอบใหม่ 7 แห่ง และมีรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบ จำนวน 13 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 31 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 7 แห่ง และขนาดกลาง 6 แห่ง โดยในจำนวนรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีการจัดทำแผนการตรวจสอบภายในนั้นเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนสุทธิ จำนวน 6 แห่ง ซึ่งเจ้าหน้าที่หน่วยตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจ เห็นว่าที่ไม่จัดทำแผนการตรวจสอบนั้น เนื่องจากทราบวิธีการตรวจสอบในแต่ละเรื่องดี มีจำนวน 9 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 69 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่ไม่จัดทำแผนการตรวจสอบ

4. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน เห็นว่าหลักฐานที่ตรวจสอบและกระดาษทำการที่จัดทำขึ้นนั้นมีความครบถ้วนและเชื่อถือได้ในระดับมาก มีจำนวน 25 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 58 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน และในระดับปานกลาง มีจำนวน 16 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 37 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน และในระดับน้อย มีจำนวน 2 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 5 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน ซึ่งผลการสำรวจนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้ตรวจสอบภายในยังไม่มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอในการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานที่เป็นประโยชน์ได้ครบถ้วน และอาจเนื่องมาจากผู้รับการตรวจสอบไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบ

ตารางที่ 3.4 แสดงจำนวนและอัตราร้อยละของรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายในประเภทต่าง ๆ โดยจำแนกตามขนาดของรัฐวิสาหกิจ

หน่วย : แห่ง

ประเภทของ การตรวจสอบ ขนาด	การบัญชีและ การเงิน		การ ปฏิบัติการ		การบริหาร		คอมพิวเตอร์		สืบสวน	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
เล็ก	12	100	6	50	1	8	-	-	6	50
กลาง	16	100	12	75	1	6	2	13	5	31
ใหญ่	15	100	13	86	10	67	8	53	6	40
รวม	43	100	31	72	12	28	10	23	17	40

จากตารางที่ 3.4 สรุปผลการสำรวจได้ดังนี้

1. รัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายในทุกแห่งมีการตรวจสอบการบัญชีและการเงินเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 12 แห่ง ขนาดกลาง 16 แห่ง และขนาดใหญ่ 15 แห่ง โดยในจำนวนรัฐวิสาหกิจที่ทำการตรวจสอบบัญชีและการเงินนี้เป็นรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบการบัญชีและการเงินเพียงอย่างเดียวมีจำนวน 10 แห่ง
2. มีรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบการปฏิบัติการ จำนวน 31 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 72 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน โดยรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่จะมีการตรวจสอบการปฏิบัติการมากกว่าขนาดกลางและขนาดเล็ก
3. รัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบการบริหาร จำนวน 12 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 28 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 1 แห่ง ขนาดกลาง 1 แห่ง และขนาดใหญ่ 10 แห่ง

4. มีรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบคอมพิวเตอร์ จำนวน 10 แห่ง โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดกลาง 2 แห่ง และขนาดใหญ่ 8 แห่ง

5. มีรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบสืบสวน จำนวน 17 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 40 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 6 แห่ง, ขนาดกลาง 5 แห่ง และขนาดใหญ่ 6 แห่ง

จากผลการสำรวจนี้จะเห็นได้ว่าการตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจส่วนมากมีการตรวจ⁴ไม่ครบทุกประเภท และเน้นการตรวจสอบการบัญชีและการเงิน และการตรวจสอบการปฏิบัติการมากกว่าการตรวจสอบในประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากผลการตรวจสอบทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว จะให้ประโยชน์ต่อฝ่ายบริหารได้มากกว่าประเภทอื่น ส่วนการตรวจสอบคอมพิวเตอร์ยังมีน้อย เนื่องจากผู้ตรวจสอบภายในมีความรู้ในเรื่องคอมพิวเตอร์น้อย

ตารางที่ 3.5 แสดงจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบการบัญชีและการเงิน และการตรวจสอบการปฏิบัติการ ในบัญชีและเรื่องต่าง ๆ

หน่วย : แห่ง

	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
1. การตรวจสอบบัญชีและการเงิน ได้ตรวจสอบ	12	100	16	100	15	100	43	100
1.1 เงินสด	11	92	16	100	15	100	42	98
1.2 เงินฝากธนาคาร	10	83	13	81	15	100	38	88
1.3 ลูกหนี้	8	66	11	69	15	100	34	79
1.4 วัสดุและสินค้าคงคลัง	10	83	11	69	15	100	36	84
1.5 สินทรัพย์ถาวร	9	75	6	38	15	100	30	70
1.6 หนี้สิน	9	75	7	44	15	100	31	72
1.7 ส่วนของทุน	3	25	6	38	6	40	15	35
1.8 รายได้	9	75	13	81	15	100	37	86
1.9 ค่าใช้จ่าย	11	92	13	81	15	100	39	91
2. การตรวจสอบการปฏิบัติการ ได้ตรวจสอบ	6	100	12	100	13	100	31	100
2.1 การผลิต	4	67	6	50	6	46	16	51
2.2 การตลาด	2	33	4	33	6	46	12	39
2.3 การวิจัยและพัฒนา	-	-	1	8	3	23	4	13
2.4 การจัดซื้อ	4	67	8	66	9	69	21	68
2.5 วัสดุคงคลัง	3	50	11	92	9	69	23	74
2.6 การเงิน	5	83	9	75	10	77	23	74
2.7 การบุคคล	-	-	1	8	11	84	12	39

หมายเหตุ * หมายถึง อัตราร้อยละของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบในแต่ละประเภท

จากตารางที่ 3.5 สรุปผลการสำรวจได้ดังนี้

1. จากรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบการบัญชีและการเงิน จำนวน 43 แห่ง พบว่า รัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก และขนาดกลางไม่ได้ตรวจสอบรายการบัญชีทุกบัญชี แต่รัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่เกือบทุกแห่งจะตรวจสอบรายการบัญชีทุกบัญชี โดยรัฐวิสาหกิจทุกขนาดจะเน้นการตรวจสอบเงินสด เงินฝากธนาคาร รายได้และค่าใช้จ่าย คิดเป็นอัตราร้อยละ 98, 88, 86 และ 91 ตามลำดับ

2. จากรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบการปฏิบัติการ จำนวน 31 แห่ง พบว่า รัฐวิสาหกิจทุกประเภทจะเน้นการตรวจสอบเรื่องการเงินและวัสดุคงคลัง โดยมีจำนวนถึง 23 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 74 และมีการตรวจสอบเรื่องการผลิตและบริการ จำนวน 16 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 51 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการผลิตและบริการ

ผลการสำรวจชิ้นการรายงานและติดตามผลการตรวจสอบ

ตารางที่ 3.6 แสดงจำนวนและอัตราร้อยละของรัฐวิสาหกิจในชิ้นการรายงานและติดตามผลการตรวจสอบ

หน่วย : แห่ง

ชิ้นการรายงานและติดตาม ผลการตรวจสอบ	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
1. การรายงานผลการ ตรวจแก่ผู้บริหารระดับสูง								
1.1 เป็นลายลักษณ์อักษร	4	32	10	62	12	80	26	60
1.2 ด้วยวาจา	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3 ทั้งลายลักษณ์อักษร และด้วยวาจา	8	67	6	38	3	20	17	40
1.4 ไม่มีการรายงาน	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	12	100	16	100	15	100	43	100
2. รูปแบบของรายงานที่เป็น ลายลักษณ์อักษร								
2.1 มีรูปแบบกำหนดไว้ เป็นมาตรฐาน	1	8	2	12	8	53	11	26

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

หน่วย : แห่ง

	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
2.2 ผู้เขียนรายงานกำหนด รูปแบบเอง	11	92	14	88	7	47	32	74
รวม	12	100	16	100	15	100	43	100
3. การติดตามผลการตรวจ								
4.1 มี	12	100	13	81	15	100	40	93
4.2 ไม่มี	-	-	3	19	-	-	3	7
รวม	12	100	16	100	15	100	43	100
4. การนำไปใช้ประโยชน์ ของรายงานการตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องที่ตรวจพบ								
5.1 พอใจ	9	75	7	44	12	80	28	65
5.2 ไม่พอใจ	3	25	8	50	3	20	14	33
5.3 ไม่มีความเห็น	-	-	1	6	-	-	1	2
รวม	12	100	16	100	15	100	43	100

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

หน่วย : แห่ง

	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
5. การดำเนินการกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติหรือปรับปรุงแก้ไขตามที่รายงานไว้								
6.1 แจ้งให้ผู้บริหารในระดับสูงทราบทันที	1	8	3	19	4	27	8	19
6.2 แจ้งให้ผู้รับการตรวจสอบทราบ	3	25	6	37	2	13	11	26
6.3 ทำทั้งสองอย่าง	7	59	7	44	9	60	23	53
6.4 ไม่ดำเนินการใด ๆ	1	8	-	-	-	-	1	2
รวม	12	100	16	100	15	100	43	100

จากตารางที่ 3.6 สรุปผลการสำรวจได้ดังนี้

1. รัฐวิสาหกิจทุกแห่งมีการรายงานผลการตรวจสอบแก่ผู้บริหารระดับสูง โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 12 แห่ง ขนาดกลาง 16 แห่ง และขนาดใหญ่ 15 แห่ง โดยมีการรายงานผลการตรวจสอบแบบลายลักษณ์อักษรทั้งหมด
2. ในการจัดทำในแบบรายงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้น มีรัฐวิสาหกิจ จำนวน 11 แห่ง ที่กำหนดรูปแบบไว้เป็นมาตรฐาน คิดเป็นอัตราร้อยละ 26 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการจัดทำรายงานการตรวจสอบ โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 1 แห่ง ขนาดกลาง 2 แห่ง และขนาดใหญ่ 8 แห่ง และมีรัฐวิสาหกิจที่ผู้เขียนรายงานต้องกำหนดรูปแบบเอง มีจำนวน 32 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 74 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการจัดทำรายงานการตรวจสอบ โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 11 แห่ง ขนาดกลาง 14 แห่ง และขนาดใหญ่ 7 แห่ง
3. มีรัฐวิสาหกิจที่มีการติดตามผลการตรวจสอบ จำนวน 40 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 93 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการรายงานผลการตรวจสอบ โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 12 แห่ง ขนาดกลาง 13 แห่ง และขนาดใหญ่ 15 แห่ง และมีรัฐวิสาหกิจขนาดกลาง จำนวน 6 แห่ง ไม่มีการติดตามผลการตรวจสอบ คิดเป็นอัตราร้อยละ 7 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการรายงานผลการตรวจสอบ
4. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจ จำนวน 28 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 65 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการจัดทำรายงานการตรวจสอบ เห็นว่ามีความพอใจกับการนำรายงานการตรวจสอบภายในไปใช้ประโยชน์ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่ตรวจพบ โดยเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก 9 แห่ง ขนาดกลาง 7 แห่ง และขนาดใหญ่ 12 แห่ง และมีหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจ จำนวน 14 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 33 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการจัดทำรายงานการตรวจสอบ โดยเห็นว่ายังไม่พอใจกับการนำรายงานการตรวจสอบไปใช้ประโยชน์และการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่ตรวจพบ และมีรัฐวิสาหกิจขนาดกลางอีก 1 แห่ง ไม่มีความเห็นกับกรณีดังกล่าว
5. ในการดำเนินการกรณีที่ไม่มีกรปฏิบัติหรือปรับปรุงแก้ไขตามที่รายงานไว้ นั้น หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจ จำนวน 8 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 19 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการรายงานตรวจสอบ ได้ดำเนินการแจ้งให้ผู้บริหารระดับสูงทราบทันที มีจำนวน 11 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 26 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายใน ได้ดำเนินการแจ้งให้ผู้บริหารตรวจสอบทราบ และจำนวน 23 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 53

ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีการรายงานผลการตรวจสอบ โดยได้ดำเนินการแจ้งให้ผู้บริหารทราบ และผู้รับการตรวจสอบทราบ และอีก 1 แห่ง เป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็กไม่ได้ดำเนินการใด ๆ

การวิเคราะห์ระบบการตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจ

จากแนวเหตุผลและสมมุติฐานในบทที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่า รัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่จะมีการตรวจสอบภายในที่ดีกว่ารัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ และเพื่อพิสูจน์ขนาดของรัฐวิสาหกิจ และระบบการตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจว่ามีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไรนั้น จึงได้สรุปการปฏิบัติตามระบบการตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจ ตามตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.7 แสดงจำนวนและอัตราร้อยละของรัฐวิสาหกิจที่มีระบบการตรวจสอบภายในที่ดี โดยจำแนกตามขนาดของรัฐวิสาหกิจ

หน่วย : แห่ง

ระบบ การตรวจสอบภายใน	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
	(12)		(16)		(15)		(43)	
1. มีการจัดทำแผนการ ตรวจสอบ	7	58	13	81	15	100	35	81
2. มีการสำรวจขั้นต้น	4	33	6	38	8	53	18	42
3. มีการประเมินประสิทธิ- ภาพระบบการควบคุม ภายใน	5	42	10	63	11	73	26	60
4. มีการจัดทำแนวการตรวจสอบ	5	42	10	63	15	100	30	70
5. มีการตรวจสอบบัญชีและ การเงิน	12	100	16	100	15	100	43	100
6. มีการตรวจสอบการบัญชีและ การเงิน และการตรวจสอบ การปฏิบัติการ	6	50	12	75	13	86	31	70
7. มีการรายงานผลการ ตรวจสอบ	12	100	16	100	15	100	43	100
8. มีการติดตามผลการ ตรวจสอบ	12	100	13	81	15	100	40	93

จากผลตามตารางที่ 3.7 สรุปได้ว่า ขนาดของรัฐวิสาหกิจมีความสัมพันธ์กับระบบการตรวจสอบภายใน โดยรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่จะมีระบบการตรวจสอบภายในที่ดีกว่าขนาดกลางและขนาดเล็ก ทั้งนี้เนื่องจากรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ มีจำนวนอัตราร้อยละของรัฐวิสาหกิจที่ปฏิบัติตามระบบการตรวจสอบภายในที่ดีในแต่ละขั้นตอน มากกว่ารัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ดังนี้

1. มีจำนวนรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ที่จัดทำแผนการตรวจสอบภายใน อัตราร้อยละ 100 ส่วนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีจำนวนอัตราร้อยละ 81 และ 58 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจแต่ละขนาดที่มีการตรวจสอบภายใน
2. มีจำนวนรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ที่มีการสำรวจขั้นต้นในอัตราร้อยละ 53 ส่วนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีจำนวนอัตราร้อยละ 38 และ 33 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจแต่ละขนาดที่มีการตรวจสอบภายใน
3. มีจำนวนรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ ที่มีการประเมินประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน ในอัตราร้อยละ 73 ส่วนขนาดกลางและเล็กมีจำนวนอัตราร้อยละ 63 และ 42 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจแต่ละขนาดที่มีการตรวจสอบภายใน
4. มีจำนวนรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ที่มีการจัดทำแนวการตรวจสอบ ในอัตราร้อยละ 100 ส่วนขนาดกลางและเล็ก มีจำนวนอัตราร้อยละ 63 และ 42 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจแต่ละขนาดที่มีการตรวจสอบภายใน
5. มีจำนวนรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ที่มีการตรวจสอบการบัญชีและการเงิน และการตรวจสอบการปฏิบัติการในอัตราร้อยละ 86 ส่วนขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีจำนวนอัตราร้อยละ 75 และ 50 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจแต่ละขนาดที่มีการตรวจสอบภายใน
6. มีจำนวนรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ที่มีการติดตามผลการตรวจสอบในอัตราร้อยละ 100 ส่วนขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีจำนวนอัตราร้อยละ 81 และ 100 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจแต่ละขนาดที่มีการตรวจสอบภายใน

สำหรับแนวเหตุผลและสมมุติฐานที่ได้กำหนดไว้ว่า ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล คือ การมีระบบการตรวจสอบภายในที่ดี และเมื่อรัฐวิสาหกิจใดมีการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลแล้วจะมีผลต่อ

การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ และเพื่อเป็นการพิสูจน์ว่ารัฐวิสาหกิจที่มีผลกำไรจากการดำเนินงาน จะมีระบบการตรวจสอบภายในที่ดีหรือไม่ ซึ่งจากการสำรวจรัฐวิสาหกิจที่มีการตรวจสอบภายในนั้น สามารถสรุปเป็นจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีระบบการตรวจสอบภายในที่ดี โดยจำแนกตามผลการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจในงวดปี 2530 ได้ ตามตารางที่ 3.8

ตารางที่ 3.8 แสดงจำนวนและอัตราร้อยละของรัฐวิสาหกิจที่มีแบบการตรวจสอบภายในที่ดี โดยจำแนกตามผลการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ

หน่วย : แห่ง

ระบบ การตรวจสอบภายใน	รัฐวิสาหกิจที่มีกำไรสุทธิ (33)				รัฐวิสาหกิจที่มีขาดทุนสุทธิ (10)			
	ทำ		ไม่ได้ทำ		ทำ		ไม่ได้ทำ	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
1. การจัดทำแผนการ ตรวจสอบ	28	85	5	15	7	70	3	30
2. การสำรวจขั้นต้น	16	48	17	52	2	20	8	80
3. การประเมินประสิทธิภาพ ระบบการควบคุมภายใน	22	67	11	33	4	40	6	60
4. การจัดทำแนวการ ตรวจสอบ	25	76	8	24	5	50	5	50
5. การตรวจสอบการบัญชี และการเงิน	33	100	-	-	10	100	-	-
6. การตรวจสอบการบัญชี และการเงิน และการ ตรวจสอบการปฏิบัติการ	24	73	9	27	7	70	3	30
7. การรายงานผลการ ตรวจสอบ	33	100	-	-	10	100	-	-
8. การติดตามผลการ ตรวจสอบ	31	94	2	6	9	90	1	10

จากตารางที่ 3.8 สรุปได้ว่ารัฐวิสาหกิจที่มีผลกำไรจากการดำเนินงานจะมีระบบการตรวจสอบภายในที่ดีกว่า รัฐวิสาหกิจที่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ทั้งนี้เนื่องจาก รัฐวิสาหกิจที่มีผลกำไรมีจำนวนอัตราร้อยละของรัฐวิสาหกิจที่ปฏิบัติตามระบบการตรวจสอบภายในที่ดี ในแต่ละขั้นตอนมากกว่ารัฐวิสาหกิจที่มีผลขาดทุนสุทธิดังนี้

1. มีจำนวนรัฐวิสาหกิจที่กำไรสุทธิได้จัดทำแผนการตรวจสอบในอัตราร้อยละ 85 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีผลกำไรสุทธิ ส่วนรัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนสุทธิมีจำนวนอัตราร้อยละ 70 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีผลขาดทุนสุทธิ
2. มีจำนวนรัฐวิสาหกิจที่กำไรสุทธิมีการสำรวจขั้นต้นในอัตราร้อยละ 48 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีผลกำไรสุทธิ ส่วนรัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนสุทธิมีจำนวนอัตราร้อยละ 20 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีผลขาดทุนสุทธิ
3. มีจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีกำไรสุทธิ มีการประเมินประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายในในอัตราร้อยละ 67 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีกำไรสุทธิ ส่วนรัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนสุทธิมีจำนวนอัตราร้อยละ 40 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีผลขาดทุนสุทธิ
4. มีจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีกำไรสุทธิ มีการจัดทำแนวการตรวจสอบภายใน อัตราร้อยละ 76 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีกำไรสุทธิ ส่วนรัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนสุทธิมีจำนวนอัตราร้อยละ 50 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีผลขาดทุนสุทธิ
5. มีจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีกำไรสุทธิ ที่มีกำไรสุทธิมีการตรวจสอบการบัญชีและการเงิน และการตรวจสอบการปฏิบัติการในอัตราร้อยละ 73 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีผลกำไรสุทธิ ส่วนรัฐวิสาหกิจที่มีการขาดทุนสุทธิ มีจำนวนร้อยละ 70 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีผลขาดทุนสุทธิ
6. มีจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีกำไรสุทธิ มีการติดตามผลการตรวจสอบภายใน อัตราร้อยละ 94 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีผลกำไรสุทธิ ส่วนรัฐวิสาหกิจที่มีขาดทุนสุทธิ มีจำนวนอัตราร้อยละ 90 ของจำนวนรัฐวิสาหกิจที่มีผลขาดทุนสุทธิ

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาวิสาหกิจที่มีกำไรสุทธินั้น ควรคำนึงถึงประเภทและลักษณะการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่ง เพราะรัฐวิสาหกิจที่มีกำไรส่วนมากเป็นรัฐวิสาหกิจประเภทกิจการผูกขาด และไม่มีการแข่งขันกับเอกชน ในขณะที่เดียวกันรัฐวิสาหกิจที่มีผลการดำเนินการขาดทุนนั้นบางแห่งเป็นกิจการที่ให้บริการต่อประชาชน และต้องถูกควบคุมในเรื่อง

ราคาจากรัฐบาล ทำให้รายได้ไม่สมดุลกับค่าใช้จ่าย ซึ่งในการพิจารณาประสิทธิภาพของรัฐวิสาหกิจนั้น การใช้ผลการดำเนินงานในแต่ละงวดจึงเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งเท่านั้น แต่ควรที่จะพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ของรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งประกอบด้วย

จากแนวเหตุผลและสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า การสนองตอบนโยบายหรือความต้องการของผู้บริหารรัฐวิสาหกิจของผู้ตรวจสอบภายใน มิได้จำกัดอยู่เฉพาะการตรวจสอบการบัญชีและการเงินเท่านั้น แต่ควรได้ขยายขอบเขตการตรวจสอบไปถึงการตรวจสอบด้านการปฏิบัติการมากขึ้นด้วย จากผลสรุปในเรื่องประเภทของการตรวจสอบภายในที่รัฐวิสาหกิจได้ปฏิบัติอยู่นั้น แม้ว่าหน่วยตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจส่วนมากเน้นการตรวจสอบการบัญชีและการเงินมากกว่าประเภทอื่น ๆ อยู่แล้วก็ตาม แต่ในการตรวจสอบการบัญชีและการเงินยังไม่ได้ครอบคลุมทุกประเภทของบัญชี และการตรวจสอบการปฏิบัติการส่วนมากยังคงเน้นการตรวจสอบในเรื่องการเงิน และวัสดุคงคลัง ซึ่งทำให้ผลงานและรายงานที่จะเสนอผู้บริหารระดับสูงด้อยคุณค่า เนื่องจากข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารระดับสูงมีไม่ครบถ้วน